

40 éve töretlenül az értelmi fogyatékosokkal élők jogaiért

40 Years of Tenacious Struggle for the Rights of the Intellectually Disabled

Jövőre lesz 40 éve, hogy megalakult az Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Szervezete (röviden: ÉFOÉSZ). Már a megalakulás is küzdelmes volt, hiszen a 70-es években a szocializmusban próbálták ignorálni a fogyatékosokkal élő személyeket. Azonban az érintett szülőknek, szakembereknek, gyógypedagógusoknak köszönhetően a különálló, helyi klubokból hivatalosan is elfogadott megyei szervezetek születtek az évek során, melyek a mai napig küzdenek azért, hogy a fogyatékosokkal élők jogait legjobb tudásuk és felkészültségük szerint képviseljék.

A szervezet legfontosabb célkitűzése, hogy érdekvédelmi szervezatként szolgáltatások nyújtásával minél több értelmi fogyatékos számára biztosítsa a lehető legönállóbb életvitelt, valamint, hogy elérje azt, hogy minél több értelmileg sérült ember élhessen alkotmányos jogaival. Ennek egyik fontos állomása a korábbi intézményi rendszer felszámolása, és helyette lakóotthonok kialakítása és fenntartása, valamint a támogatott lakhatás rendszerének kidolgozása. A hazai szervezetek közül az ÉFOÉSZ nevéhez köthető az első lakóotthon létrehozása.

A szervezet a lakhatás biztosítása mellett számos szolgáltatást nyújt az értelmi fogyatékosok számára, amellyel igyekszik megkönnyíteni számukra a társadalomba való beilleszkedést. Az ÉFOÉSZ hozott létre elsőként korai fejlesztőközpontot, valamint lakóot-

thonra halmozottan fogyatékos emberek számára. Ezenkívül különböző nappali ellátási szolgáltatásokat vezetett be, és hozzájuk köthető az autisták képzésének kidolgozása és alkalmazása.

2018-ban a szervezet megnyert egy EFOP-pályázatot, melynek egyik célja volt, hogy a megyei szervezetekben szolgáltatási pontokat, ún. „Önálló életviteli centrumokat” hozzon létre és új szolgáltatásokkal segítse az értelmi fogyatékosokkal élő emberek társadalmi integrációját és a különböző szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Fejlesztettek egy applikációt, amely segítséget nyújt mind a családban élők, mind az intézményi ellátásból a támogatott lakhatásba költözők számára egyaránt. Az applikáció a könnyen érthető kommunikáció eszközével készült, amely a személyi segítő „helyettesíti” az értelmi fogyatékosokkal élő személy hétköznapjaiban. A könnyen érthető kommunikáció (KÉK) egy, az ÉFOÉSZ által bevezetett kommunikációs forma. A könnyen érthető szövegek nemcsak az értelmi fogyatékosokkal élő embereknek, hanem szélesebb társadalmi réteg számára is segítséget nyújthatnak.

Hazánkban körülbelül 60 ezerre tehető azoknak a száma, akik gondnokság alatt állnak. Ezért is tartotta fontosnak az ÉFOÉSZ a támogató szolgálat törvényi szintre emelését, melyet 2013-ra sikerült elérni. A támogatott döntéshozatal a gondnokság alternatívája. A

Next year will mark the 40th anniversary of the formation of the National Organisation of Persons with Intellectual Disability and their Assistants (in short: ÉFOÉSZ). Even its formation was a struggle, as socialism in the 1970s tried to completely ignore people living with disabilities. However, parents, professionals and special education teachers involved managed to create separate, officially accepted county organisations from local clubs over the years, which to this day strive to represent the rights of disabled people to the best of their knowledge and competence.

The organisation's main goal is to ensure the most independent life possible for as many mentally disabled people as possible by providing services as an advocacy group, and also to achieve that they are able to exercise their constitutional rights. An important phase of this is the abolition of the former institutional system, and the establishment and maintenance of residential homes and the development of a system of subsidised housing. From among the domestic organisations, ÉFOÉSZ created the first residential home for the intellectually disabled.

In addition to housing, the organisation provides a number of services for the mentally handicapped to help their integration into society. ÉFOÉSZ was the first to establish an early development centre as well as a residential home for people with multiple

it can also help a much wider social community.

In Hungary, there are about 60,000 people living under guardianship. That is why ÉFOÉSZ considered it important to raise support service to the level of law, which was achieved in 2013. Supported decision-making is an alternative to guardianship. A supporter is a person who can help people with slightly impaired judgment in administration and decision-making.

ÉFOÉSZ seeks to encourage and inspire people with disabilities to further educate themselves. Every year since 2003, the Viktor Göllesz Award has been presented in the Parliament to young people who excel in work, study, a sport, an art, or self-advocacy.

In addition to many sports and cultural events, other ÉFOÉSZ programmes have become a tradition by now, such as the Day of Children with Disabilities, which has been held every autumn for 30 years at the Budapest Zoo, with thousands of disabled children taking part.

However, work never stops, as new goals are constantly emerging. One of the most important aims now is to ensure that as many disabled people as possible get the opportunity to lead independent lives, and as full members of society have a chance to “regain” their right to vote in politics as well.

támogató egy olyan személy, aki segíthet ügyintézésben, döntéshozatalban olyan személyeknek, akiknek belátási képességük kisebb mértékben csökkent.

Az ÉFOÉSZ igyekszik ösztönözni és inspirálni a fogyatékkal élőkét abban, hogy képessék tovább magukat. 2003 óta minden évben a Parlamentben adják át a Göllesz Viktor díjat olyan fiataloknak, akik kiemelkedő teljesítményt nyújtanak a munka, a tanulás, valamely sportág, művészeti ág vagy az önérvényesítés terén.

Mindezek mellett számos sport- és kulturális rendezvény mellett olyan már hagyományosnak tekinthető esemény köthető a szervezethez, mint a sérült gyermekek napja, melyet immár 30 éve rendeznek meg, minden ősszel a budapesti állatkertben, több ezer fogyatékos gyermek részvételével.

A munka azonban sosem állhat meg, mindig van újabb cél. Az egyik legfontosabb jelenleg, hogy ha sikerül minél több fogyatékossgal élő számára biztosítani az önálló életvitel lehetőségét, akkor a társadalom teljes jogú tagjaként minél hamarabb sikerüljön számukra „visszaszerezni” a politikai szavazásra való jogosultságukat.

disabilities. In addition, it has introduced various day care services, and developed and applied the first training programmes for autistic people.

In 2018, the organisation won a Human Resource Development Programme (EFOP) tender, which aimed at providing service points, so-called “independent life centres” in county organisations, and help the social integration of intellectually disabled people into society and their equal opportunities to access various services with new methods. They developed an application that might help both those living with a family and those moving from institution to supported housing. The app features easy-to-understand communication that “replaces” the personal helper in the everyday lives of disabled people. With the app, ÉFOÉSZ introduced the easy-to-understand communication form called KÉK. In addition to people with intellectual disabilities,

